

Boeken

Wie aan een leraar, ouder of leerling vraagt wat de beste maatregel is om de kwaliteit van het onderwijs te verhogen, krijgt in negen van de tien gevallen “kleinere klassen!” als antwoord. Het is een gestolde en hardnekkige collectieve intuïtie. Decennia aan effect- en metastudies die bij die veronderstelling forse kanttekeningen hebben gezet, hebben daar weinig aan kunnen veranderen. Klassenverkleining lijkt weliswaar een klein positief effect te hebben, maar met het geld dat een dergelijke maatregel kost kan effectiever beleid worden vormgegeven. Dat is de stand van de wetenschap, maar niet de consensusopvatting in de samenleving. Ieder beleidsterrein kent zo wel een voorbeeld waar de collectieve intuïtie afwijkt van de resultaten van wetenschappelijk effectonderzoek.

Gegeven de krachtige maatschappelijke opvattingen over gewenst beleid, hoeft het geen verbazing te wekken dat in verkiezingsprogramma's, en daarna in regeerakkoorden, maatregelen opduiken waarvan het effect uiterst onzeker is. Nederland is – gelukkig – geen technocratie.

Dat maakt het vak van kennismakelaar mooi en boeiend. Daarover gaat het boek ‘Kennis en beleid verbinden’ van Wim Derksen. Hij beschrijft de relatie tussen wetenschap en politiek, en de rol van de beleidsmaker daarbinnen. De ervaringen van Derksen zijn betekenisvol, omdat ze zo veelzijdig zijn. Hij was zowel hoogleraar, lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, directielid van het Ruimtelijk Planbureau en Chief Scientist bij het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Hij heeft de door hem beschreven thematiek dus van alle kanten beleefd. Dat maakt zijn boek ook zo waardevol. Theoretische modellen over de ideale samenwerking van wetenschappers en beleidsmakers zijn er genoeg. Een praktische verkenning over de echte dilemma's in een imperfecte wereld, daar ontbrak het nog aan.

In zijn boek geeft Derksen een mooi overzicht van de verschillende rollen die kennis in het beleidsproces kan hebben. Zo kunnen nieuwe beleidsonderwerpen via de inzet van kennis geagendeerd worden. Kennis kan ook gebruikt worden om politiek vastgestelde doelen zo efficiënt mogelijk te bereiken. Het onderbouwen van reeds voorgenomen beleid is weer een andere functie van kennis. Dat zijn belangrijke onderscheidin-

Auteur **Wim Derksen**
 Titel **Kennis en beleid verbinden:**
praktijkboek voor beleidsmakers
 Uitgever **Boom Lemma**

ARNOLD JONK
 Directeur Kennis bij het Ministerie van
 Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

gen, omdat de positie en het relatieve belang van kennis zo wezenlijk anders is. In het laatste geval speelt kennis alleen een rol in de beeldvorming of woordvoering. In de andere gevallen wordt via kennis de richting en inhoud van het beleid bepaald.

De praktijk van het maken van beleid is veelvormig en niet in een eenvoudig stroomschema te vatten. Beleid wordt gedreven door emoties, incidenten, budgettaire beperkingen, ideologie, belangen én door wetenschap. Die veelvormigheid kan ertoe leiden dat de ambtenaar er een *anything-goes*-mentaliteit op na gaat houden. De vermakelijke anekdotes die Derksen geeft, bijvoorbeeld over een inhoudelijk zwaar opgetuigde expertcommissie die via grondige analyse de beste plekken voor ambulances moest bepalen maar uiteindelijk slechts een

platform voor koehandel bleek, kunnen makkelijk tot dat type cynisme leiden. Maar Derksen is geen cynicus, en blijft ambitieus en mild ironisch. Hij benadrukt dat, ook binnen die tumultueuze omgeving, de ambtenaar zijn eigen vak heeft met zijn eigen normen. Dat hij de plicht heeft zijn beleidstheorie te expliciteren, voortdurend te onderzoeken en te verbeteren.

Derksen is streng voor de beleidsmaker. Tussen de regels door lees je verbazing over het gebrek aan professionaliteit van veel beleidsmakers en wetenschappers. De meest basale dingen weten ze niet of doen ze niet. Ze schrijven geen begrijpelijke samenvattingen. Ze begrijpen het politieke proces niet. Ze denken te weinig na over de aard van het beleid, over het verschil tussen een mening en een feit.

De strengheid van Derksen is gerechtvaardigd. Juist in een vaak zo chaotisch proces als de totstandkoming van beleid doen professionaliteit en normbesef ertoe. In een tijd dat we weer aan de vooravond van ingrijpende beleidswijzigingen lijken te staan, is dit een goed boek voor beleidsmakers om weer eens aan het eigen vak te werken.

